

Sygn. akt I PSK 48/22

POSTANOWIENIE

Dnia 22 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z powództwa J. B.
przeciwko Politechnice w G.
o ustalenie istnienia stosunku pracy i dopuszczenie do jej wykonywania,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 22 lutego 2023 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach
z dnia 17 listopada 2021 r., sygn. akt VIII Pa 21/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 240
(dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa
procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

W wyroku z dnia 11 stycznia 2021 r., sygn. akt VI P 732/17, Sąd Rejonowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych – w sprawie z powództwa J. B. przeciwko Politechnice w G. w pkt 1 ustalił, że powód jest zatrudniony u pozwanej od 1 czerwca 2014 r. na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony, w pkt 2 nakazał pozwanej, aby dopuściła powoda do pracy na dotychczasowym stanowisku pracy, natomiast w pkt 3 oddalił powództwo w pozostałym zakresie. W pkt 4 Sąd Rejonowy zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 3.600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, oddalając w pozostałym zakresie wniosek o

zwrot tych kosztów, z kolei w pkt 5 zawarł orzeczenie o pobraniu, od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa - kasy Sądu Rejonowego w Gliwicach kwoty 2.492,09 zł tytułem kosztów sądowych, od obowiązku uiszczenia których powód był zwolniony z mocy ustawy.

Powyższy wyrok Sądu Rejonowego apelacjami zaskarżyły obydwie strony postępowania.

W wyroku z dnia 17 listopada 2021 r., sygn. akt VIII Pa 21/21, Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach w pkt I. z apelacji powoda: 1. zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 1 i 3 częściowo w ten sposób, że ustalił, iż powód jest zatrudniony w pozwanej poczynsz od 1 maja 2014 r.; w pkt II. z apelacji pozwanej: 1. zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 4 w ten sposób, że w miejsce kwoty 3.600 zł zasądził kwotę 180 zł; 2. w pozostałej części oddalił apelację; w pkt III. 1. koszty postępowania apelacyjnego pomiędzy stronami wzajemnie zniósł.

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego strona pozwana zaskarżyła skargą kasacyjną. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na przyczyny przyjęcia skargi do rozpoznania określone w art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 k.p.c. W ocenie skarżącej zachodzi potrzeba wykładni przepisów - art. 56 § 1 w zw. z art. 67 k.p. oraz art. 25¹ § 3 k.p. i art. 22 § 1 k.p. i ostatecznego rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy okoliczności budzącej rozbieżność w orzecznictwie, czy w przedmiotowej sytuacji błędnego uznania przez pracodawcę, iż umowa o pracę uległa rozwiązaniu, pracownikowi przysługuje roszczenie o dopuszczenie do pracy i ustalenie istnienia stosunku pracy, czy też roszczenie o przywrócenie do pracy lub odszkodowanie zgodnie ze stosowanym *per analogiam* art. 56 § 1 k.p. w zw. z art. 67 k.p.

W ocenie skarżącej oczywista zasadność skargi kasacyjnej wynika z tego, że zarzuty skargi kasacyjnej są oczywiście uzasadnione. Chodzi w szczególności o zarzut naruszenia art. 60 i 65 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p. przez błędne niezastosowanie w niniejszej sprawie i zaniechanie wykładni oświadczenia woli powoda złożonego w sposób dorozumiany, a także zarzut naruszenia art. 30 § 1 pkt 1 k.p. przez błędne niezastosowanie. Sąd zaniechał dokonania wykładni oświadczenia woli powoda wynikającego z przedłożenia przez niego w Zakładzie

Ubezpieczeń Społecznych wniosku o przyznanie emerytury wraz ze świadectwem pracy wystawionym przez pozwaną, poświadczającym zakończenie stosunku pracy pomiędzy stronami. W ocenie pozwanej z zachowania tego dało się w sposób wyraźny wyczytać, iż skoro powód posłużył się świadectwem pracy i przedłożył go jako wiarygodny dokument Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych wraz z wnioskiem o przyznanie mu emerytury, to uznał okoliczność zakończenia jego stosunku pracy i nie zamierzał kontynuować zatrudnienia u pozwanej.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powód wniósł o: 1. nieprzyjęcie skargi do rozpoznania, 2. oddalenie skargi - w razie jej przyjęcia do rozpoznania, 3. zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna strony pozwanej nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony potrzebą wykładni przepisów prawnych, które wywołują rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) oraz twierdzeniem, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżąca wykazała istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 k.p.c.

Zgodnie z dotychczasowym orzecnictwem Sądu Najwyższego skarżący – opierając wniosek o przyjęcie jego skargi do rozpoznania na przyczynie przyjęcia skargi określonej w przepisie art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. – powinien określić, które przepisy wymagają wykładni, ale także wskazać, na czym polegają poważne wątpliwości związane ze stosowaniem tych przepisów wraz z podaniem doktrynalnego lub orzeczniczego źródła tych wątpliwości (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Konieczne jest opisanie tych wątpliwości, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 3 listopada 2003 r., II UK 184/03, z dnia 22 czerwca 2004 r., III UK 103/04, czy też z dnia 17 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Jeżeli zaś skarżący powołuje się na rozbieżności w orzecnictwie sądowym, to zobowiązany jest przytoczyć te rozbieżne orzeczenia Sądów, przy czym musi wykazać, że występująca w nich rozbieżność ma swoje źródło w różnej wykładni przepisu albo wykazać, że wykładnia dokonana przez Sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecnictwa Sądu Najwyższego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2008 r., II CSK 21/08, LEX nr 794605). Chodzi przy tym o rozbieżności w wykładni przepisu prawa, a nie o rozbieżności w jego zastosowaniu. Ponadto, ze względu na publiczne cele, jakie ma do spełnienia rozpoznanie przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej, skarżący powinien także wykazać celowość dokonania wykładni przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 19 października 2012 r., III SK 15/12, LEX nr 1228636 oraz z dnia 19 października 2012 r., III SK 13/12, LEX nr 1228618). Punktem odniesienia do konstruowania przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. są ustalenia określone w podstawie faktycznej zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji. Nie można przedstawiać przyczyny przyjęcia skargi określonej w powołanym wyżej przepisie w oderwaniu od wiążących ustaleń faktycznych zaskarżonego skargą kasacyjną wyroku Sądu drugiej instancji (por. art. 398¹³ § 2 k.p.c. zgodnie z którym, w postępowaniu kasacyjnym nie jest dopuszczalne powołanie nowych faktów i dowodów, a Sąd

Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia).

Skarżąca w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania domaga się wykładni między innymi przepisu art. 25¹ § 3 k.p. Przepis ten nie został jednak zakwestionowany w ramach zarzutu podstawy materialnoprawnej skargi kasacyjnej (por. art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.). Sytuacja taka powoduje, że Sąd Najwyższy nie mógłby się zajmować przedstawioną kwestią na etapie merytorycznego rozpoznawania skargi kasacyjnej – stosownie bowiem do art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod rozagę nieważność postępowania. Niezależnie od wskazanej wadliwości uzasadnienia wniosku o przyjęcie do rozpoznania rozpatrywanej skargi kasacyjnej sygnalizowana w niej kwestia była przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego, który w wyroku z dnia 6 sierpnia 2019 r., II PK 41/18 – LEX nr 3363960, stwierdził, że poddane prawidłowemu osądowi bezprawne zawieranie długookresowych umów o pracę, zamiast prawidłowego zawarcia bezterminowych kontraktów prawa pracy, stanowi i uzasadnia interes prawny w ustaleniu zawarcia i obowiązywania umowy o pracę na czas nieokreślony już od daty zawarcia nielegalnych terminowych stosunków pracy. W uzasadnieniu powołanego wyroku Sąd Najwyższy stwierdził, że w trakcie obowiązywania kontestowanej umowy o pracę na czas określony pracownik ma zawsze interes prawny w ustaleniu zgodnego z prawem bezterminowego stosunku pracy w trybie powództwa o ustalenie (art. 189 k.p.c.), jeżeli pracodawca potwierdził na piśmie zawarcie spornego rodzaju terminowej umowy o pracę (art. 29 § 2 k.p.). W spornej kwestii nielegalności zawierania wieloletnich kontraktów prawa pracy z klauzulami dopuszczającymi ich wypowiedzenie za dwutygodniowym okresem wypowiedzenia, utrwalone i nadal aktualne pozostaje orzecznictwo sądowe potwierdzone wyrokami Sądu Najwyższego z: 7 września 2005 r., II PK 294/04 (OSNP 2006 nr 13-14, poz. 207); 25 października 2007 r., II PK 49/07 (OSNP 2008 nr 21-22, poz. 317) lub 25 lutego 2009 r., II PK 186/08 (OSNP 2010 nr 19-20, poz. 230), które nie pozostawia jakichkolwiek wątpliwości co do niedopuszczalności, tj. bezprawnej nieważności zawierania długoterminowych kontraktów prawa pracy z klauzulami wcześniejszego

ich rozwiązywania za dwutygodniowym wypowiedzeniem w rozumieniu art. 58 k.c. w związku z art. 300 k.p., w tym z pogwałceniem zakazu dyskryminacji (art. 18^{3a} k.p.) lub niezastępującym na ochronę nadużyciem prawa i zasad współżycia społecznego przez pracodawcę (art. 8 k.p.). Uznanie rozwiązania nielegalnie zawartej wieloletniej terminowej umowy o pracę z upływem terminu, na który była zawarta (art. 30 § 1 pkt 4 k.p.), nie wyklucza ani nie unicestwia interesu prawnego pracownika w ustaleniu obowiązywania umowy o pracę na czas nieokreślony od daty początkowej nieważnego zawarcia długoterminowej umowy o pracę (art. 189 k.p.c. w związku z art. 8 k.p. i art. 58 k.c. w związku z art. 300 k.p. w opozycji do art. 30 § 1 pkt 4 k.p.). Przepisy art. 25¹ k.p. ani art. 14 ust. 4 ustawy nowelizującej nie sprzeciwiały się ustaleniu obowiązywania ustalonego sądownie rodzaju umów o pracę na czas nieokreślony według stanu prawnego sprzed dat wejścia w życie tych przepisów, które ponadto nie poddają się interpretacji z pokrzywdzeniem pracowników bezpodstawnie i bezzasadnie zatrudnionych na podstawie umów o pracę na czas określony od samego początku. W postanowieniu z dnia 16 maja 2019 r., II PK 109/18 – LEX nr 2665195, Sąd Najwyższy stwierdził, że nowa regulacja z art. 25¹ k.p. nie wyłącza stosowania art. 189 k.p.c. (bo nie może). Art. 189 k.p.c. sam w sobie nie decyduje o powodzeniu powództwa o ustalenie prawa lub stosunku prawnego. Konieczna jest dodatkowa regulacja odwołująca się do prawa materialnego.

W uzasadnieniu wniosku nie zawarto odpowiedniej jurekcyjnej argumentacji wykazującej, że w sprawie rzeczywiście występuje przyczyna przyjęcia skargi do rozpoznania określona w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Skarżąca nie przedstawiła przekonującej argumentacji polemicznej, w której zakwestionowałaby stanowisko Sądu Najwyższego w zakresie omawianej kwestii.

Wykazanie podnoszonej w skardze oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) – jako przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania – wymagałoby przedstawienia tego, w czym wyraża się „oczywista zasadność” skargi oraz argumentacji wykazującej, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531, z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035, z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289, z dnia

11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205, z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). Podczas, gdy dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania – z uwagi na jej oczywistą zasadność w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. – niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły, czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274, z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616, z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364, z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743, z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2013 r., III SK 11/13, LEX nr 1380967).

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia powyższych wymogów; nie wykazuje, aby w sprawie występował stan „oczywistej zasadności” skargi kasacyjnej w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Zasadnicze stanowisko zaskarżonego wyroku zasadza się na ustaleniu, że umowa o pracę zawarta pomiędzy powodem a pozwaną 16 maja 2014 r. na czas określony przekształciła się na skutek wypełnienia hipotezy normy wyrażonej w 25¹ § 1 k.p. w umowę zawartą na czas nieokreślony. Stosunek pracy pomiędzy stronami

nie mógł rozwiązać się z datą określoną w treści tej umowy tj. 17 października 2017 r. W związku z tym kolejna umowa w świetle art. 25¹ k.p w związku z art. 22 § 1 k.p. i w związku z art. 29 § 2 k.p. była umową zawartą na czas nieokreślony.

W kontekście powyższego stanowiska nie przekonują o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej twierdzenia o „rażącym” naruszeniu art. 60 i art. 65 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p.; brakuje bowiem uwzględnienia w twierdzeniach wniosku – przedstawionego wyżej stanowiska zaskarżonego rozpatrywaną skargą wyroku Sądu drugiej instancji w zakresie oceny charakteru zatrudnienia powoda.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie zawarte w pkt 2. niniejszego postanowienia ma podstawę w art. 98 § 1 i § 3 k.p.c.